

TIMRÅ KOMMUN

BIBLIOTEKSPLAN 2008 – 2015

INLEDNING OCH UPPDRAG

Enligt Bibliotekslagen (SFS 1996:1597 7a §, lagändring SFS 2004:1261) skall kommuner och landsting anta planer för biblioteksverksamheten. Med en biblioteksplan avses ett hos kommunfullmäktige förankrat styrande dokument som omfattar analys av det samlade biblioteksbehovet i en kommun samt åtgärder för hur dessa behov ska tillgodoses.

Bibliotekens huvuduppgift är att på olika sätt ge kommunens invånare fri tillgång till litteratur för information och studier, ge tillgång till kulturella upplevelser, underhållning och förströelse samt att skapa läslust. Verksamheten skall utformas så att den når ut till så många som möjligt av kommunens invånare, oberoende av bostadsort, ekonomiska villkor, yrke, nationalitet, utbildning, ålder, kön eller hälsa. En grundpelare i verksamheten är att slå vakt om de demokratiska fri- och rättigheterna.

Timrå kommuns biblioteksplan är resultatet av ett övergripande samarbete mellan bibliotek, skola och övriga relevanta aktörer i vår kommun och vår närmaste omgivning.

I planen beskrivs hur vi i vår kommun skall åstadkomma en för våra medborgare så god biblioteksservice som möjligt samt hur ansvaret för densamma kommer att fördelas.

Det innebär att vi beaktar kommuninvånarnas totala behov av bibliotekslokaler, medier, databaser, webbtjänster, informationsteknik samt personella resurser för att tillgängliggöra information, kunskap och läsupplevelser.

NULÄGE

Folkbiblioteken

dv s huvudbibliotek och två filialbibliotek, finns organisatoriskt inom Kultur- och Teknikförvaltningen.

Huvudbiblioteket, beläget i Timrå centrum, finns i den lokal som byggdes för biblioteksverksamhet 1974. Den är tämligen väl fungerande eftersom den publika delen finns i ett enda plan. Dock börjar den vara för liten för den typ av verksamhet som bedrivs, dvs. många gruppbesök, stora behov av lugna läsplatser m.m.

All administrativ verksamhet för folkbiblioteket bedrivs här.

De två filialbiblioteken som ligger i Ljustorp och Söråker är integrerade med skolbiblioteken i dessa kommundelar.

I Söråker drivs verksamheten på entreprenad av Söråkers Folkets Hus, men fungerar praktiskt som ett filialbibliotek med ett mycket generöst öppethållande.

Filialen i Ljustorp är ett mindre bibliotek med verksamhet dagtid riktad enbart till skolan samt begränsat öppethållande kvällstid för allmänheten.

Barn- och ungdomsverksamheten

Folkbibliotekets barn- och ungdomsverksamhet riktar sig till alla barn och ungdomar i kommunen. Lärare och skolklasser erbjuds bokprat, författarbesök, bibliotekskunskap, undervisning i informationssökning samt deltagande i en mängd olika läsfrämjande projekt. Då grundskolebibliotekens verksamhet är begränsad till enbart utlån av böcker är ett tydliggörande av folkbibliotekets roller och uppgifter gentemot skolan önskvärt. Barn- och ungdomsavdelningen samarbetar också med BVC, länsbiblioteket samt en rad olika organisationer.

Skolbiblioteken

Timrå gymnasieskola har ett väl fungerande skolbibliotek. Söråkers och Ljustorps skolor har integrerade folk- och skolbibliotek. De övriga skolorna har olika varianter av skolbibliotek där man antingen har utsett en ansvarig pedagog eller tar ett gemensamt ansvar för verksamheten.

VÅRA MÅLGRUPPER

För att möjliggöra planering av strategier för den fortsatta biblioteksutvecklingen behövs en identifiering av de mest framträdande målgrupperna inom kommunen. Dessa kan stundtals sammanfalla och våra kommuninvånare återfinns naturligtvis inom flera av de grupper som finns uppräknade.

Barn och unga

Av kommunens befolkning är 25 % under 20 år. Detta gör att en stor del av verksamheten självklart riktas direkt mot barnen, för att på olika sätt tillgodose behovet av biblioteket som pedagogisk resurs samt som en källa till läslust. På folkbiblioteket utgörs för närvarande ca 35 % av lånen barn- och ungdomsböcker. Detta innebär i sin tur att behovet av personal med goda kunskaper om litteraturutbudet samt om ett pedagogiskt arbetssätt är stort.

Äldre och funktionshindrade

Människor som på grund av ålder eller funktionshinder har svårt att själva ta sig till biblioteket, får genom speciellt riktad verksamhet tillgång till litteratur både i form böcker och AV-media. För att utföra önskat arbete gentemot denna grupp krävs personal med kunskap om litteratur samt ett stort mått av social kompetens.

Invandrare

En viktig målgrupp är människor som kommit till Sverige och Timrå från andra länder. I vår kommun utgör dessa ca 6 % av befolkningen. Här fungerar biblioteket som en viktig mötesplats och en plats där människor, tack vare den litteratur och den tekniska utrustning som tillhandahålls, har möjlighet att hålla kontakt med och få information om sitt hemland. Biblioteket bidrar på detta sätt till ökad förståelse för och en integration i det svenska samhället. För att få tillgång till information som underlättar språkinlärning och integration behövs ett större utbud av lexikon och språkkurser på CD. Dessutom finns stora behov av skönlitteratur och tidskrifter på ett flertal språk.

Nöjesläsare

Av folkbibliotekets utlåning under 2006 utgjordes 32 % av skönlitteratur för vuxna. Det betyder att en mycket stor del av brukarna är nöjesläsare. Eftersom många läsare konsumerar mängder av böcker, innebär det att behovet av både genrebredd och antal böcker är stort. Här finns även stora behov av kunnande hos den personal som möter dessa användare. För att möta den ökande användningen av litteratur förmedlad genom andra medier än pappersböcker behövs stor beredskap både personellt och ekonomiskt.

Informationssökare

Många av våra biblioteks besökare är sådana som söker en mängd olika typer av information. Denna målgrupp utgörs av en mycket blandad skara, alltifrån tidnings- och tidskriftsläsare, högskole- och universitetsstudierande, turister i kommunen, korsordlösare, husbyggare, bilägare m.fl. För att tillmötesgå denna breda målgrupp, krävs både

litteraturkunskap och kunskap om databaser, varför behovet av ständig kompetensutveckling är betydande. Här finns även stora behov av den kunskap om kommunen som bibliotekspersonalens arbete i kommunala nätverk kan innebära.

Släkt- och hembygdsforskare

För att främja intresset för kommunens kulturarv och för kommuninvånarnas egen historia, bedrivs en mängd aktiviteter på biblioteken. I huvudbibliotekets Forskarstuga kan intresserade hitta både litteratur, databaser och tidningsartiklar om gångna tiders Sverige. En stor del av denna verksamhet sker i samarbete med hembygds- och släktforskarföreningar. Här finns behov av ökad kompetens hos personalen vad gäller databassökningar. Dessutom är det önskvärt att möjliggöra flera öppna arrangemang såsom föreläsningar och kvällskurser.

Företagare

I kommunen pågår ett mycket aktivt arbete för att främja företagande. I detta arbete kan biblioteket spela en betydelsefull roll genom att, tack vare den kompetens bibliotekets personal besitter, erbjuda hjälp med omvärldsbevakning, litteratursökning och kurser i sökteknik. De hinder som finns i nuläget för sådana aktiviteter är den ökande belastning på befintlig personal sådana aktiviteter kan komma att innebära.

Föreningar

Många Timråbor är engagerade i olika typer av föreningar, varför det är av stor vikt att biblioteken utvecklar sitt samarbete med dessa. Framför allt sker samarbete kring programverksamhet. Biblioteket kan även fungera som en möjlig plats för öppna föreningsaktiviteter. På biblioteken skall även finnas plats för information om föreningslivet. Nuvarande bibliotekslokaler har ytmässiga begränsningar för att till fullo kunna användas för dessa ändamål.

VÅR VISION

Timrå kommun tillhandahåller lokaler, medier och tjänster som uppfyller kommuninvånarnas behov av bibliotek på effektivast möjliga sätt

VÅRA ROLLER

Förutom att kommunens bibliotek ligger under olika nämnder har aktörerna olika roller. Medan folkbiblioteken, vare sig de är huvudbibliotek eller filialer, utgör lokala kultur- och kunskapscentra samt mötesplatser, kan man definiera skolbibliotekens roll som centra för kunskap och lärande.

Biblioteket som kulturcentrum

Här finns det stora utbudet av skönlitteratur, facklitteratur, musik, film och kulturarrangemang.

Här finns rum för att nå kunskap om kulturarvet och om sin egen plats i historien.

Här finns rum både för att tillgodogöra sig andras erfarenheter och upplevelser i form av utställningar eller föredrag men även möjligheter att själv sprida och informera andra om sina egna upplevelser.

Biblioteket som mötesplats

Här finns rummen för spontana möten och samtal.

Här finns en kravlös och kostnadsfri mötesplats för alla, som stimulerar till möten mellan generationer och kulturer.

Här finns utrymme för tankar och reflektioner.

Här finns den virtuella mötesplatsen med både det informativa och det roande där användaren med lätthet kan stifta bekantskap med nyinköpt litteratur, få tips på ytterligare bra läsning, se vad som händer i kommunen, förlänga sina lån eller reservera sådant som är utlånat.

Biblioteket som kunskapscentrum

Biblioteken utgör ett nav, där kunskap finns om hur information kan sökas, sorteras, lagras och sedan användas.

Biblioteken har väl fungerande nätverk, både nationellt och internationellt, vilket gör att kommuninvånarna lätt kan få tillgång till litteratur och information som inte finns på det egna biblioteket.

Biblioteken ger användarna tillgång till många olika tjänster som idag är en förutsättning för ett livslångt lärande, vare sig man är elev inom grundskolan, är student på ett universitet, har behov av att höja sin yrkeskompetens eller vill lära sig något nytt för nöjes skull.

Skolbiblioteken utgör en viktig pedagogisk resurs för att eleverna skall ges förmåga och lust att läsa och skriva samt att utveckla kunskapen och möjligheten att söka, hantera och värdera information.

VÅRA MÅL

När vår vision förverkligas innebär det

- att biblioteken i vår kommun genom gemensamt arbete, fortsätter att bidra till skapandet av verksamhet, både vad gäller lokaler och innehåll, som främjar invånarnas behov av stimulerande läsupplevelser, av lärande och av mötesplatser för olika kulturer och kulturupplevelser.
- att ett kontinuerligt utvecklingsarbete sker, där en professionell personal inom de olika bibliotekstyperna ges möjlighet till kompetenshöjning och stimulans.
- att biblioteken genom ett aktivt, framåtsyftande och flexibelt arbete bidrar till kommunens utveckling och tillväxt.
- att biblioteken genom ett utvecklat nätverksarbete inom bland annat kulturarvssektorn, bidrar till att stärka kommuninvånarnas kunskap om och stolthet över sin historia och därmed sin framtid.

VÅRA STRATEGIER

För att kunna förverkliga visionen och målen, måste arbete ske på många fronter samtidigt. Detta innebär att de långsiktiga strategierna för bibliotekens fortsatta verksamhet måste tydliggöras samt följas upp på ett sådant sätt att man med lätthet kan avläsa resultat av arbetet.

Inom respektive organisation är det viktigt att biblioteksplanen följs upp i den årliga verksamhetsplaneringen samt i verksamhetsberättelser och kvalitetsredovisningar som då kan vara mera detaljerade och klargörande.

Användarna

Genom fortsatta offensiva satsningar på barn och unga samt på aktiviteter riktade mot nyinflyttade ser vi stora möjligheter att öka bibliotekens attraktionskraft.

Större satsningar på våra Internet-baserade tjänster måste göras eftersom våra användare i allt högre grad upptäcker vilken nytta och glädje de kan ha av vårt utbud.

Vi avser även att förstärka möjligheterna för brukare med olika funktionshinder att få tillgång till bibliotekens resurser. Detta gäller i hög grad skolbarn med olika läshandikapp, men även de vuxna kommuninvånare med olika typer av funktionshinder kommer att ägnas större uppmärksamhet genom riktade aktiviteter.

En annan grupp som kommer att uppmärksammas mera är de nya svenskarna, för vilka biblioteket spelar en oerhört viktig roll, både som informell mötesplats, där det finns möjlighet att både få information om och att hålla kontakt med hemlandet samt inte minst för integration och språkutveckling. Ett ökat samarbete gentemot SFI, där vi tillsammans med lärarna lägger upp gemensamma strategier, är därför önskvärt.

Skolbiblioteket ska ges förutsättningar att bidra till skolans pedagogiska utveckling och vara ett stöd för lärarna i deras verksamhet. Biblioteket har en lärande roll och ska vara en integrerad del av undervisningen. Personalen ska ge eleverna uppmuntran och stimulans så att de kan förverkliga sina kunskapsmål.

Personalen ska aktivt bedriva olika former av läsfrämjande verksamhet med mål att uppmuntra elevernas läsiver och stödja dem i deras läs- skriv- och språkutveckling.

Eleverna ska ges handledning och träning i informationssökning och tillgång till ett kritiskt perspektiv på informationsmängden. Detta arbete ska bedrivas i anslutning till ämnena av lärare och övrig personal i samarbete.

Skolbiblioteksverksamheten ska utifrån egna förutsättningar erbjuda verksamhet av så hög kvalitet som möjligt genom goda medier, moderna verktyg och möjlighet till koncentration och arbetsro.

Organisation

Ett informellt nätverk för samverkan kommer att byggas upp där berörda från folkbiblioteket, skolan och socialförvaltningen skall ingå.

På så sätt kommer arbetet med att öka kunskapen om bibliotekens olika resurser och kompetenser att förbättras. Detta förenklar även genomförande av förvaltningsövergripande utbildningar och andra aktiviteter av gemensamt intresse.

Lokaler

De lokaler som används av de olika biblioteksverksamheterna är i behov av utveckling. Det kan komma att innebära omdisponering samt om- och utbyggnad av befintliga lokaler. Särskild hänsyn tas till behovet av tillgänglighet för alla besökare, behovet av tysta läsplatser samt ytor för större grupper.

Samlingar

Eftersom ett biblioteks verksamhet avspeglas i dess mediebestånd, krävs det att detta är i gott skick och tämligen aktuellt. På folkbiblioteket i Timrå har ett aktivt arbete med medieplanering skett under de senaste åren, vilket innebär att en genomgripande översyn av mediebeståndet gjorts och sedan följs upp fortlöpande så att bokinköp sker med stor hänsyn till kommuninvånarnas behov och efterfrågan. Detta arbete kommer att fortsätta regelbundet både genom ordentliga utgallringar och genom adekvata kompletteringar av beståndet.

En starkare profilering av olika sidor av biblioteken kan vara av värde. Här kan man tänka sig att genom mediaurval ha tydliga inriktningar på till exempel läslust, miljöfrågor, lästräning, genusperspektiv, idrott m.m.

Personal

Våra bibliotek skall vara arbetsplatser där personalen trivs och där man känner sig delaktig samt har stora möjligheter att utvecklas.

Planer kommer att formuleras så att personalen ges möjlighet till utveckling av sina respektive kompetenser.

Förberedelser för det generationsskifte som stundar på personalsidan är av stor vikt, vilket innebär översyn av både kompetensbehov och arbetsstyrka samt av den interna organisationen.

Teknik

Det är mycket betydelsefullt att biblioteken bedriver en fortlöpande omvärldsbevakning samt att kompetenshöjning av personalen sker för att möjliggöra en teknisk utveckling som ligger i framkant, både vad gäller nya medier samt användningen av arbetsredskap för personalen.

Bibliotekens hemsidor kommer att fortsatt göras mer interaktiva, det vill säga att användarna ska erbjudas fler möjligheter att aktivt delta och påverka.

Tillgång till självbetjäning av utlåning och återlämning kommer att utvecklas.

För att underlätta för besökare med egna datorer kommer trådlöst nätverk att installeras.

Näringslivet

Informationsträffar med representanter från det lokala näringslivet, framför allt småföretagarna kommer att genomföras, vilket kan innebära en större efterfrågan av våra tjänster. Där hoppas vi kunna bidra med vår kunskap om sökteknik. Här kan eventuellt finnas möjligheter för företag att köpa tjänster av folkbiblioteket.

UTVÄRDERING

Verksamhetsplaner görs årligen där visionerna i biblioteksplanen beaktas och hålls levande.

För att fortlöpande kunna avläsa om verksamheten utvecklas enligt den fastlagda planen kommer uppföljning att ske inom ramen för löpande verksamhetsplanering.

Dessutom kommer det att finnas ett stort behov av en genomgripande utvärdering av verksamheten i god tid före den revidering av planen som görs 2015.

Bilaga

Bibliotekslag (1996:1596)

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om det allmänna biblioteksväsendet.

2 § Till främjande av intresse för läsning och litteratur, information, upplysning och utbildning samt kulturell verksamhet i övrigt skall alla medborgare ha tillgång till ett folkbibliotek.

Folkbiblioteken skall verka för att databaserad information görs tillgänglig för alla medborgare.

Varje kommun skall ha folkbibliotek

3 § På folkbiblioteken skall allmänheten avgiftsfritt få låna litteratur för viss tid.

Bestämmelsen hindrar inte att ersättning tas ut för kostnader för fotokopiering, porto och andra liknande tjänster. Inte heller hindrar den att en avgift tas ut i de fall låntagare inte inom avtalad tid lämnar tillbaka det som de har lånat.

4 § Ett länsbibliotek bör finnas i varje län.

Länsbiblioteket skall bistå folkbiblioteken i länet med kompletterande medieförsörjning och andra regionala biblioteksuppgifter.

För den kompletterande medieförsörjningen skall också finnas en eller flera lånecentraler

5 § Inom grundskolan och gymnasieskolan skall det finnas lämpligt fördelade skolbibliotek för att stimulera skolelevernas intresse för läsning och litteratur samt för att tillgodose deras behov av material för utbildningen.

6 § Det skall finnas tillgång till högskolebibliotek vid alla högskolor. Dessa bibliotek skall inom de områden som anknyter till utbildning och forskning vid högskolan svara för biblioteksservice inom högskolan och i samverkan med landets biblioteksväsen i övrigt ge biblioteksservice.

7 § Kommunerna ansvarar för folk- och skolbiblioteksverksamheten.

Landstingen ansvarar för länsbiblioteken och för biblioteken vid högskolor med landstingskommunalt huvudmannskap.

Staten ansvarar för övriga högskolebibliotek och för lånecentralerna samt för sådan biblioteksverksamhet som enligt särskilda bestämmelser ankommer på staten.

7 a § Bibliotek och bibliotekshuvudmän inom det allmänna biblioteksväsendet skall samverka.

Kommuner och landsting skall anta planer för biblioteksverksamheterna. Lag (2004:1261).

8 § Folk- och skolbiblioteken skall ägna särskild uppmärksamhet åt funktionshindrade samt invandrare och andra minoriteter bl.a. genom att erbjuda litteratur på andra språk än svenska och i former särskilt anpassade till dessa gruppers behov.

9 § Folk- och skolbiblioteken skall ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar genom att erbjuda böcker, informationsteknik och andra medier anpassade till deras behov för att främja språkutveckling och stimulera till läsning.

10 § Länsbibliotek, lånecentraler, högskolebibliotek, forskningsbibliotek och andra av staten finansierade bibliotek skall avgiftsfritt ställa litteratur ur de egna samlingarna till folkbibliotekens förfogande samt i övrigt samverka med folk- och skolbiblioteken och bistå dem i deras strävan att erbjuda låntagarna en god biblioteksservice.